

Wywóz zabytku za granicę

Zasady wywozu zabytków z kraju.

Zasady wywozu zabytków z kraju reguluje:

ROZPORZĄDZENIE MINISTRA KULTURY z dnia 19 kwietnia 2004 r. (Dz.U.04.84.789)

w sprawie wywozu zabytków i przedmiotów o cechach zabytków za granicę (Dz. U. z dnia 27 kwietnia 2004 r.)

Przepisy rozporządzenia stosuje się do wywozu zabytków z terytorium Rzeczypospolitej Polskiej na terytorium innego państwa członkowskiego **Unii Europejskiej**.

Rozporządzenie określa tryb składania wniosków i wydawania:

- jednorazowego pozwolenia na stały wywóz zabytku za granicę;
- jednorazowego pozwolenia na czasowy wywóz zabytku za granicę;
- wielokrotnego pozwolenia indywidualnego na czasowy wywóz zabytku za granicę;
- wielokrotnego pozwolenia ogólnego na czasowy wywóz zabytku za granicę;
- zaświadczeń w odniesieniu do zabytków i przedmiotów o cechach zabytków niewymagających pozwolenia.

Przepisy rozporządzenia stosuje się **do wywozu zabytków z terytorium Rzeczypospolitej Polskiej na terytorium innego państwa członkowskiego Unii Europejskiej**.

Zgodnie z art. 6 ust. 1 pkt 2 lit. c w zw. z art. 3 pkt 1 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami

Art. 51.

1. Zabytki mogą być wywożone za granicę na stałe, jeżeli ich wywóz nie spowoduje uszczerbku dla dziedzictwa kulturowego.

2. Zabytki mogą być czasowo wywożone za granicę, jeżeli pozwala na to ich stan zachowania, a osoba fizyczna lub jednostka organizacyjna, w której posiadaniu znajduje się zabytek, daje rękojmię, że nie ulegnie on zniszczeniu lub uszkodzeniu i zostanie przywieziony do kraju przed upływem terminu ważności pozwolenia.

3. Wywóz zabytków za granicę może nastąpić na podstawie:

1. jednorazowego pozwolenia na stały wywóz zabytku za granicę;
2. jednorazowego pozwolenia na czasowy wywóz zabytku za granicę;
3. wielokrotnego pozwolenia indywidualnego na czasowy wywóz zabytku za granicę;
4. wielokrotnego pozwolenia ogólnego na czasowy wywóz zabytków za granicę.

Art. 52. 1. Jednorazowe pozwolenie na stały wywóz zabytku za granicę wydaje minister właściwy do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego, po zasięgnięciu opinii komisji złożonej ze specjalistów w określonych dziedzinach ochrony zabytków i opieki nad zabytkami.

2. Osoba fizyczna lub jednostka organizacyjna, w której posiadaniu znajduje się zabytek, składa wniosek o wydanie jednorazowego pozwolenia na stały wywóz zabytku za granicę, za pośrednictwem wojewódzkiego konserwatora zabytków.

3. Jeżeli wywóz przedmiotu nie wymaga jednorazowego pozwolenia na stały wywóz za granicę, wojewódzki konserwator zabytków wydaje zaświadczenie, o którym mowa w art. 59 ust. 3.

4. Wywóz zabytku za granicę na podstawie pozwolenia, o którym mowa w ust. 1, może nastąpić nie później niż w terminie 12 miesięcy od dnia wydania tego pozwolenia.

Art. 53. 1. Jednorazowe pozwolenie na czasowy wywóz zabytku za granicę wydaje wojewódzki konserwator zabytków na wniosek osoby fizycznej lub jednostki organizacyjnej, w której posiadaniu znajduje się zabytek, mającej zamiar jednorazowo wywieźć za granicę ten zabytek w celach użytkowych lub wystawienniczych albo dla przeprowadzenia prac konserwatorskich.

2. Termin ważności pozwolenia, o którym mowa w ust. 1, nie może być dłuższy niż 3 lata od dnia wydania tego pozwolenia

Wywóz zabytku za granice

Ustawa o ochronie zabytków - komentarz

Ustawa z dnia 23 lipca o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami

Art. 3 cytowanej ustawy w pkt 1 i pkt 3 **definiuje sformułowania zabytek i zabytek ruchomy:**

- pkt 1 zabytek - nieruchomość lub rzecz ruchoma, ich części lub zespoły, będące dziełem człowieka lub związane z jego działalnością i stanowiące świadectwo minionej epoki bądź zdarzenia, których zachowanie leży w interesie społecznym ze względu na posiadaną wartość historyczną, artystyczną lub naukową;

- pkt 3 zabytek ruchomy - rzecz ruchomą, jej część lub zespół rzeczy ruchomych, o których mowa w pkt 1.

Doprecyzowanie obiektów stanowiących przedmiot ochrony ma miejsce w Art. 6 pkt 2.

Art. 6.1. Ochronie i opiece podlegają, bez względu na stan zachowania:

- pkt 2 zabytki ruchome będące, w szczególności:

a) dziełami sztuk plastycznych, rzemiosła artystycznego i sztuki użytkowej,

b) kolekcjami stanowiącymi zbiory przedmiotów zgromadzonych i uporządkowanych według koncepcji osób, które tworzyły te kolekcje,

c) numizmatami oraz pamiątkami historycznymi, a zwłaszcza militariami, sztandarami, pieczęciami, odznakami i orderami,

d) wytworami techniki, a zwłaszcza urządzeniami, środkami transportu oraz maszynami i narzędziami świadczącymi o kulturze materialnej, charakterystycznymi dla dawnych i nowych form gospodarki, dokumentującymi poziom nauki i rozwoju cywilizacyjnego,

e) materiałami bibliotecznymi, o których mowa w art. 5 ustawy z dnia 27 czerwca 1997 r. o bibliotekach (Dz. U. Nr 85, poz.539, z 1998 r. Nr 106, poz.668, z 2001 r Nr 129, poz. 1440 oraz z 2002 r. Nr 113, poz. 984)

f) instrumentami muzycznymi,

g) wytworami sztuki ludowej i rękodzieła oraz innymi obiektami etnograficznymi,

h) przedmiotami upamiętniającymi wydarzenia historyczne bądź działalność wybitnych osobistości lub instytucji;

Art. 51 pkt 1- "Zabytki mogą być wywożone za granicę na stałe, jeżeli ich wywóz nie spowoduje uszczerbku dla dziedzictwa kulturowego" -

Organem uprawnionym do wydania jednorazowego pozwolenia na stały wywóz zabytku za granicę jest minister właściwy do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego. Zgodę wydaje po zasięgnięciu opinii komisji złożonej ze specjalistów w określonych dziedzinach ochrony zabytków i opieki nad zabytkami. W odniesieniu do materiałów bibliotecznych powstałych przed 1 stycznia 1949 roku (druków, map etc.) utrzymano kompetencje Dyrektora Biblioteki Narodowej.

Wniosek o wydanie zezwolenia na wywóz za granicę na stałe przedmiotów wymienionych w Art. 6 składa się u właściwego wojewódzkiego konserwatora zabytków, który przekazuje sprawę do Departamentu Ochrony Zbiorów Publicznych w Warszawie. Po stwierdzeniu, że dany przedmiot nie spowoduje uszczerbku dla dziedzictwa kulturowego, Departament może zezwolić na wywóz przedmiotu na stałe. Uzyskanie takiego zezwolenia nie zwalnia z obowiązku przestrzegania innych przepisów normujących obrót towarowy poza granicami kraju (kodeksu celnego i jego aktów wykonawczych).

Po dniu 1 maja bieżącego roku, odrębne przepisy uregulują obrót towarów w krajach członkowskich unii oraz w krajach nie zrzeszonych.

Osoby starające się o pozwolenie na stały wywóz za granicę (w ramach Wspólnoty bądź poza nią), dzieła sztuki powstałego przed 1949 roku, zobowiązane są wycenić przedmiot u rzeczoznawcy (wycena taka jest płatna 3% wartości + Vat), a następnie, podług tej wyceny, wpłacić na rzecz Skarbu Państwa 25% jego wartości. Wniosek o wydanie takiego zezwolenia powinien zawierać, poza nazwiskiem, adresem wnioskodawcy, opisem przedmiotu i uzasadnieniem potrzeby wywozu, również nazwisko osoby wywożącej przedmiot oraz kraj przeznaczenia.

Jeżeli wniosek o wydanie pozwolenia składa osoba nie będąca właścicielem obiektu, wymagane jest dodatkowo pisemne upoważnienie właściciela. Konieczne jest również dołączenie do wniosku oświadczenia, że wywożony zabytek wolny jest od obciążeń prawa i nie podlega zajęciu w trybie o egzekucji sądowej lub postępowaniu egzekucyjnym w administracji.

Cytowana ustawa w Art. 59 wyszczególnia w punktach **grupy przedmiotów nie wymagające pozwolenia na wywóz**, są to:

- zabytki nie wpisane do rejestru mające nie więcej niż 55 lat,
- zabytki, będące obiektami techniki, nie wpisane do rejestru, mające nie więcej niż 25 lat
- zabytki przywiezione z zagranicy, które są objęte procedurą odprawy czasowej w rozumieniu przepisów Kodeksu celnego,
- zabytki przywiezione z zagranicy przez osoby korzystające z przywilejów lub immunitetów dyplomatycznych, w tym przywiezione w celu urzędzenia wewnątrz przedstawicielstw dyplomatycznych i urzędów konsularnych,
- dzieła twórców żyjących,
- materiały biblioteczne powstałe po dniu 31 grudnia 1948 r.,
- inne przedmioty o cechach zabytków, nie będące zabytkami,

Wywóz za granicę w/w przedmiotów możliwy jest jednak (Art.59 pkt 3) dopiero po uzyskaniu zaświadczenia od wojewódzkiego konserwatora zabytków, stwierdzającego jednoznacznie że, dany przedmiot nie jest objęty zakazem wywozu. Zaświadczenia takiego nie jest w stanie zastąpić ani faktura, ani paragon, ani jakikolwiek inny dowód zakupu. Warunkiem otrzymania zaświadczenia jest wniesienie do właściwego urzędu Służby Ochrony Zabytków (ewentualnie jednostek upoważnionych porozumieniem administracyjnym z konserwatorem wojewódzkim na mocy ustawy np. muzeom) wniosku o wydanie zaświadczenia, opłaty skarbowej, 2 fotografii obiektu oraz przedmiotu celem dokonania oględzin. Z obowiązku dołączania fotografii zwolnieni są dyplomowani artyści, członkowie Zrzeszenia Artystów Nieprofesjonalnych oraz galerie.

Przedmiot opisany w zaświadczeniu powinien posiadać, na odwrocie odcisk pieczęci bądź plomby konserwatorskiej umożliwiającej służbom celnym jego identyfikację.

Zaświadczenie, o którym mowa, jest ważne przez okres jednego roku od daty wystawienia. Identyczne zaświadczenia wystawiane są posiadaczom instrumentów muzycznych powstałych po wojnie. Stanowi to pewne utrudnienie dla zawodowych muzyków, którzy co roku, wnosząc opłatę skarbową, muszą starać się o wydanie nowego zaświadczenia.

3 lipca 2002 roku Generalny Konserwator Zabytków przeniósł, zgodnie z podówczas obowiązującą ustawą, kompetencje wydawania zaświadczeń dla przedmiotów użytkowych, powstałych przed 1945 rokiem a wykonywanych seryjnie, na konserwatorów wojewódzkich. Zalecenie dotyczy przedmiotów pozbawionych jakichkolwiek walorów naukowych, artystycznych i zabytkowych. Kryterium dodatkowym ma być brak wartości historycznych przedmiotu. Nie może on upamiętniać doniosłych wydarzeń, ani być związany z ważną postacią historyczną. Rozporządzenie to, opierało się na nieobowiązującej obecnie ustawie, ale do dnia dzisiejszego nie zostało odwołane. W rezultacie, dla przedmiotów wykonanych seryjnie przed 1945, o niskiej wartości materialnej i artystycznej (żelazka na duszę, lampy wozackie, maselnice, tarki etc.) uzyskanie zaświadczenia możliwe jest, w zależności od interpretacji tej sytuacji prawnej przez właściwego konserwatora (stąd rozbieżności w traktowaniu tego typu obiektów w poszczególnych województwach).

Zezwolenia na czasowy jedno-, lub wielokrotny wywóz zabytku za granicę wydaje, zgodnie z ustawą wojewódzki konserwator zabytków. W oparciu o Art. 53 możliwe jest uzyskanie przez jednostki organizacyjne, bądź osoby fizyczne, jednorazowego pozwolenia na wywóz w celach użytkowych, wystawienniczych lub przeprowadzenia koniecznych prac konserwatorskich na czas nie dłuższy niż 12 miesięcy. Do wniosku o wydanie dokumentu, ubiegający powinien dołączyć kopię ubezpieczenia, oświadczenie właściciela jak w przypadku pozwolenia na wywóz stały, kraj przeznaczenia i datę powrotu do kraju oraz fotografię nie mniejszą niż 9/13 cm. Ideą ustawodawcy było aby jedno zezwolenie na czasowy wywóz obejmowało wyłącznie jeden przedmiot.

Wielokrotne pozwolenie indywidualne na czasowy wywóz, dopuszczające możliwość wielokrotnego przekraczania granicy, **traci ważność po upływie 3 lat**. Zazwyczaj tę formę zezwoleń stosuje się w wypadku wywozu instrumentów muzycznych powstałych przed 1945 rokiem. Warunkiem wydania takiej zgody, jest załączenie do wniosku ekspertyzy od rzeczoznawcy (stroiciela bądź lutnika).

